

Ptáci rybníka Štěpán ve Slezsku (Česká republika)

Radim Kočvara

Birds of Štěpán pond in Silesia (Czech Republic). - Čas. Slez. Muz. Opava (A), 52: 2003.

Abstract: Birds of Štěpán pond were investigated over five years with special attention to breeding pairs using different methods of observation, in 1998 with mapping method too. Mostly own observations are used, some records from other authors and literature are used for higher precision of this study. A total of 124 species of birds were observed, 53 of them were regular breeders. Except typical birds were recorded some rare breeding species and interesting observations of birds (rare species, late breeding). High densities of birds on pond dam was investigated (total 226 pairs per 10 ha), in particular species especially in *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus collybita* and *Parus major*.

Keywords: Štěpán pond, avifauna, breeding birds, mapping method, breeding densities, Silesia, Czech Republic.

Úvod

V letech 1994–1998 jsem v průběhu celého roku navštěvoval rybník Štěpán u Ostravy-Martinova a jeho nejbližší okolí s cílem co nejlépe prozkoumat toto území z hlediska výskytu a hnízdění ptáků.

Popis zkoumaného území

Rybník se nalézá v okrese Ostrava a Opava na katastru města Ostravy, části Martinov a Děhylova ve čtverci 6175, souřadnice jsou 18° 12' v. d. a 49° 52' s. š. Nadmořská výška se pohybuje mezi 214–218 m n. m. Rozloha celého zkoumaného území je 65 ha. Sledovaná plocha se skládá z rybníka Štěpán a blízkého okolí, Děhylovského potoka a přilehlého lužního lesa. Lokalita je vyhlášena přírodní rezervací, hranice jsou patrné z obr. č. 1.

Ve východní části lokality se nachází přirozená hranice tvořená řekou Opavou a alejí na hrázi rybníka, stáječící se k západu a dále pokračující za železnici. Zde se nachází nepravidelně kosená louka (2 ha) přecházející v porost rákosu obecného (*Phragmites australis*). Západní hranici tvoří přilehlý lužní les (4 ha), který je součástí rozsáhlejšího lesního komplexu. Jižní, východní a severní část rybníka ohraničují široké hráze porostlé převážně dubem letním (*Quercus robur*) spolu s hustými keřovými porosty, které vytváří

především bez černý (*Sambucus nigra*), místy také trnka obecná (*Prunus spinosa*) a hlohy (*Crataegus* spp.). V severozápadní části lokality se nalézá nekosená louka, která tvoří ochranné pásmo rezervace (5 ha) a postupně zarůstá náletem olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). Samotný rybník (30 ha) je rozdělen na dvě části (7 a 23 ha) železnicí vedoucí z Opavy do Ostravy-Svinova. Menší část je celá porostlá rákosem obecným a není zde vytvořená vodní hladina, větší, současný rybník je z 38 % (12 ha) porostlý rovněž převážně rákosem obecným, blíže vodní hladiny také orobincem širolistým (*Typha latifolia*). V okrajových částech rybníka se nacházejí vrby (*Salix* spp.) keřovitého vzrůstu a náletové dřeviny, převážně bříza bělokorá (*Betula pendula*) a olše lepkavá, které rybník postupně zarůstají. Zbylou plochu tvoří volná vodní hladina, zejména v letních měsících s výrazným porostem kotvice plovoucí (*Trapa natans*) a nepukalky plovoucí (*Salvinia natans*). U východní hráze rybníka leží malé jezírko (200 m²) s porostem stulíku žlutého (*Nuphar luteum*). V okolí celé zkoumané lokality se nalézají polní monokultury, v severovýchodní části pak rozsáhlý lesní komplex (Bobrovnický les).

Metodika

Ptáci byli sledováni v průběhu celého roku, byla provedena vždy minimálně jedna návštěva v měsíci. Lokalita byla navštěvována v průběhu celého dne, nejčastěji v dopoledních, během hnízdní sezóny často i ve večerních a nočních hodinách. Za hnízdicí byly v případě vodních ptáků považovány ty druhy, u kterých bylo nalezeno hnízdo, případně byla pozorována mláďata v prachovém šatě. Ostatní druhy byly za hnízdicí považovány v případě, že jejich chování odpovídalo kategorii hnízdního výskytu **C**, stupně 4–9 nebo **D** (Šťastný et al. 1996).

V roce 1998 jsem navíc na celé lokalitě sledoval hnízdní ornitocenózy metodou mapování hnízdních okrsků (Janda & Řepa 1986). Mojí snahou bylo také vyhledávat hnízda, a to všech druhů ptáků, hledání však většinou neprobíhala systematicky a hnízda byla nalézána víceméně náhodně. V období mezi 27. 3. a 22. 6. jsem provedl celkem osm návštěv lokality (mezi pátou a devátou hodinou ráno), přičemž bylo sledované území navíc šestkrát prozkoumáno v nočních hodinách a dalších deset krátkých návštěv uskutečněno v různou denní dobu, často ten samý den, kdy bylo provedeno sčítání.

V období let 1994–1998 jsem provedl celkem 94 kontrol a na lokalitě strávil více než 183 hodin. Vycházím zejména z vlastních pozorování, v případě vzácnějších druhů a některých doplňujících údajů (první a poslední pozorování v roce apod.) uvádím také pozorování jiných autorů (Pečinka A. in verb, Vondráček P. in litt., Glavátý R. in litt.) a další zajímavá pozorování (Juřík 1995, 1997a, 1997b a Polášek 2000a, 2000b), uskutečněná dalšími ornitology v období výzkumu.

Ve výsledcích uvádím u jednotlivých druhů zjištěnou denzitu (**d**), a to vždy v přepočtu na 10 ha příslušného biotopu, ve kterém daný druh hnízdl. V lesních porostech s výjimkou hrází rybníka (**dL**), v porostech hrází rybníka (**dH**), v úhorech (**dU**) a v rákosových porostech

rybníka. V tomto případě hodnotím odlišně druhy vázané pouze na rákosové porosty (**dR**) a vodní druhy hnízdící pouze ve větší části rybníka. U těchto druhů je denzita hodnocena pouze na rozlohu rákosin této části (**dRR**) a v případě vodních ptáků současně i na rozlohu celé této části rybníka (**dC**). Dále uvádím dominanci (**D**) a jednotlivé druhy dělím podle početnosti na dominantní, influentní a akcesorické (Janda & Řepa 1986). U vodních ptáků je však nutno vzít v úvahu, že denzity u většiny druhů jsou ve většině případů vypočteny na základě pozorování samic vodících mláďata v prachovém šatě, případná neúspěšná hnízdění tak nemusela být vůbec zaregistrována. Údaje o hnízdních hustotách těchto druhů je tedy nutno chápat jako minimální hodnoty.

Výsledky

V následujícím přehledu jsou uvedeny všechny zjištěné druhy ptáků s dobou výskytu a kategorií hnízdního výskytu (Šťastný et al. 1996). V případě tažných druhů je rovněž uvedeno datum příletu a odletu. Vzhledem k častým návštěvám v průběhu hnízdní sezóny uvádím u některých druhů jejich denzitu i mimo rok 1998 (viz výše), pokud se domnívám, že další jedinci nemohli uniknout mé pozornosti. V tomto případě je hnízdní hustota přepočtena na 10 ha rozlohy biotopu, ve kterém daný druh hnízdil.

Přehled jednotlivých druhů

potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*) D12

Pozorována v období mezi 28. 3. 1994 (3 ex., P. Vondráček) a 18. 10. 1998 (1 ex.) v počtu 1–17 ex. (7. 4. 1994, 17 ex., R. Glavatý). V roce 1998 zjištěno hnízdění čtyř párů ($dRR=3,5$ a $dC=1,7$), jinak bylo prokázáno ve všech letech hnízdění minimálně jednoho páru. Dne 15. 8. 1995 byl pozorován pár se čtyřmi několikedenními mláďaty, toto zjištění je již dosti pozdní, i když jsou známy případy i ze září (Hudec et al. 1994). V roce 1994 pravděpodobně hnízdily rovněž čtyři páry (R. Glavatý).

potápka roháč (*Podiceps cristatus*) D16

Pozorována mezi 22. 3. 1997 (2 ex.) a 16. 10. 1997 (10 ex.) v počtu 1–19 ex. (6. 8. 1995, 4 ad. a 25 ex. 1K). V roce 1998 hnízdily na rybníce pouze dva páry ($dRR=1,7$ a $dC=0,9$). Přitom v ostatních letech zde hnízdily vždy minimálně dva páry, v roce 1997 bylo zjištěno hnízdění pěti párů ($dRR=4,3$ a $dC=2,2$).

potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*)

Pozorována jen jednou, 11. 5. 1997, 1 samec.

potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*) D12

Pozorována mezi 26. 3. 1998 (1 ex.) a 21. 10. 1995 (12 ex.) v počtu 1–38 ex. 2. 6. 1996, 33 ad. a 5 pull. V roce 1998 hnízily na rybníce pouze dva páry (dRR=1,7 a dC=0,9).

V ostatních letech zaznamenáno hnízdění vždy minimálně dvou párů, v roce 1996 tři párů (dRR=2,6 a dC=1,3), v roce 1997 vyhnízidlo osm párů (dRR=6,9 a dC=3,5).

kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*)

Zastižen pouze jednou, 22. 6. 1998, 7 ex. (A. Czernik). Přitom na nedalekých nádržích a tocích (Heřmanský stav, Odra, štěrkovna u Hlučina a Dolního Benešova) se vyskytuje často a početně, zejména v zimních měsících a období tahu.

bukač velký (*Botaurus stellaris*) C4

Opakovaně pozorován během května a června v roce 1997 a 1998, hnízdil zde tedy pravděpodobně jeden pár (dRR=0,9 a dC=0,4).

volavka bílá (*Egretta alba*)

Zastižena dvakrát v roce 1998, 17. 8., 2 ex. a 1. 9., 3 ex.

volavka popelavá (*Ardea cinerea*)

Pozorována běžně v průběhu celého roku v počtu 1–30 ex. 28. 8. 1994, 30 ex.

volavka červená (*Ardea purpurea*)

Sám jsem tento druh nepozoroval, zastižena M. Foralem, 16. 5. 1996, 1 ex.

čáp černý (*Ciconia nigra*)

V době výzkumu jsem jej nezastihl, pozorován však 6. 8. 1993, 1 mladý jedinec. 11. 4. 1996 pozorován 1 ex. jak krouží nad rybníkem (M. Foral).

čáp bílý (*Ciconia ciconia*)

Celkem pozorován třikrát mezi 25. 4. 1994 (3 ex., R. Glavatý) a 2. 6. 1996 (1 ex., P. Vondráček). Nejbližší hnízdiště se nalézají v obci Jilešovice (okres Opava).

labuť velká (*Cygnus olor*) D16

Pozorována běžně v období mezi 2. 1. 1995 (2 ex.) a 22. 11. 1996 (14 ex.) v počtu 1–40 ex. 14. 9. 1997, 40 ex. Hnízdění prokázáno ve všech letech, 1994–1996 jeden pár, 1997–1998 dva páry (dRR=0,9-1,7 a dC=0,4–0,9). V únoru 1997 byly pozorovány celkem tři labutě kroužkované v červenci 1996 u Katowic v Polsku, v dubnu 1998 byla pozorována labuť kroužkovaná v květnu 1995 na jezeře Kierskie u Poznani v Polsku.

husa velká (*Anser anser*)

Zastižena čtyřikrát mezi 1. 9. 1998 (6 ex.) a 18. 10. 1998 (2 ex.) v počtu 1–6 ex.

kopřivka obecná (*Anas strepera*) D12

Vyskytuje se běžně, pozorována v období 6. 3. 1997 (pár) až 22. 11. 1996 (6 ex.) v počtu 1–112 ex. (22. 6. 1998, 20 párů, 23 ex. a 49 pull.). V roce 1998 zaznamenáno hnízdění 12 párů (dRR=10,4 a dC=5,2). V předchozích letech zaznamenáno hnízdění vždy minimálně tři párů.

čírka obecná (*Anas crecca*)

Pozorována v období mezi 27. 3. 1998 (5 samců) a 19. 6. 1997 (6 ex., M. Foral) a 10. 9. 1996 (1 ex.) a 22. 11. 1996 (3 ex.) v počtu 1–15 ex. 6. 11. 1996, 15 ex. (J. Pospíšil).
Nehnízdí.

kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) D12

Pozorována v průběhu celého roku (kromě prosince a ledna, kdy byl rybník vždy zamrzlý) v počtu 1–340 ex. 6. 9. 1997, 340 ex. V roce 1998 zaznamenáno hnízdění 10 párů (dRR=8,6 a dC=4,4). V předchozích letech prokázáno hnízdění vždy minimálně dvou párů.

čírka modrá (*Anas querquedula*) D12

Pozorována v období mezi 27. 3. 1998 (2 samci) a 18. 10. 1998 (8 ex.) v počtu 1–13 ex. 11. 5. 1997, 13 ex. Běžně se zdržuje během hnízdního období, 28. 4. 1996 byl pozorován pár v toku, v roce 1998 bylo prokázáno hnízdění jednoho páru, kdy byl 26. 5. pozorován pár se třemi mládřaty v prachovém šatě (dRR=0,9 a dC=0,4).

lžičák pestrý (*Anas clypeata*)

Celkem zastížen desetkrát mezi 27. 3. 1998 (samec) a 28. 4. 1996 (11/6 ex.) a 9. 9. 1995 (dva samci) v počtu 1–17 ex.

polák velký (*Aythya ferina*) D12

Pozorován běžně mezi 9. 3. 1995 (samec) a 18. 10. 1998 (7 ex.) v počtu 1–31 ex. (29. 5. 1998, 22/9 ex.). V roce 1998 zaznamenáno hnízdění tří párů (dRR=2,6 a dC=1,3).

V ostatních letech prokázáno hnízdění vždy minimálně jednoho páru.

polák chocholačka (*Aythya fuligula*) D12

Pozorován běžně v období 26. 3. 1998 (pár) až 22. 11. 1996 (2 ex.) v počtu 1–36 ex. 18. 4. 1997, 26/10 ex. V roce 1998 zjištěno hnízdění pouze jednoho páru (dRR=0,9 a dC=0,4).

V předchozích letech rovněž prokázáno hnízdění, a to vždy minimálně jednoho páru.

moták pochop (*Circus aeruginosus*) D16

Pozorován v období 4. 4. 1998 (samec) až 20. 8. 1998 (samec) v počtu 1–2 ex. V letech 1994–1998 hnízdil na rybníce jeden pár (dR=0,5).

moták lužní (*Circus pygargus*)

Pozorován jednou, 20. 7. 1997, samec při přeletu nad lokalitou.

jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)

Pozorován jednou, 25. 4. 1995, 1 ex. (R. Glavatý).

krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

Zastížen dvakrát, 7. 4. 1994, 1 ex. (R. Glavatý) a 21. 2. 1998, samec.

káně lesní (*Buteo buteo*)

Pozorována celoročně v počtu 1–6 ex. 9. 3. 1995, 6 ex. Na lokalitě nehnízdí, běžně hnízdí v těsném okolí lokality (Vinná hora, Hrabová, Bobrovnický les).

káně rousná (*Buteo lagopus*)

Pozorována jednou, 3. 2. 1995, 1 ex. (A. Pečinka).

poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)

Pozorována celoročně v počtu 1–2 ex. zejména v těsném okolí lokality. V roce 1995 hnízdil jeden pár na stromě uprostřed pole severně od lokality (10. 6. 1995, hnízdo s 6 pull.).

bažant obecný (*Phasianus colchicus*) D11

Vyskytuje se celoročně v počtu 1–8 ex. (28. 4. 1996, celkem 8 ex.). V roce 1998 prokázáno hnízdění jednoho páru (dR=0,5).

chřástal vodní (*Rallus aquaticus*) C4

Pozorován mezi 24. 4. 1996 (1 hlas, M. Foral) a 12. 10. 1996 (2 ex.) v počtu 1–4 ex. 26. 4. 1995, celkem 4 ex. (M. Foral). V roce 1998 hnízdily na lokalitě tři páry (dR=1,6).

chřástal kropenatý (*Porzana porzana*) C3

V roce 1998 pozorován dvakrát během hnízdní sezóny. 22. 5., 2 ex. a 22. 6., 1 ex.. Pravděpodobně hnízdil na lokalitě jeden pár (dR=0,5). Předtím pozorován pouze v roce 1994, 27. 3., 2 ex. (R. Glavatý).

chřástal polní (*Crex crex*) C4

Pozorován mezi 29. 4. 1998 (2 hlas) a 25. 7. 1997 (1 ex.) v počtu 1–5 ex. V roce 1998 hnízdily dva páry v rákosových porostech (dR=1,1) a jeden pár v úhorech (dU=2,1), v roce 1997 pravděpodobně hnízdil jeden pár v rákosinách. Před rokem 1997 zde nebyl tento druh vůbec pozorován.

slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*) D12

Pozorována v období 15. 4. 1994 (1 ex.) až 6. 11. 1994 (1 ex., R. Glavatý) v počtu 1–45 ex. 15. 8. 1995, celkem 45 ex. V roce 1998 bylo zaznamenáno hnízdění tří párů, stejně v roce 1995 a 1997 (dRR=2,6 a dC=1,3).

lyska černá (*Fulica atra*) D15

Pozorována mezi 27. 2. 1995 (2 ex.) a 22. 11. 1996 (celkem 196 ex.) v počtu 2–280 ex. 15. 8. 1995, celkem 280 ex. V roce 1998 zaznamenáno hnízdění celkem osmi párů, v roce 1997 10 párů, v roce 1996 minimálně šesti párů, v roce 1995 a 1994 minimálně sedmi párů (dRR=5,2–8,6 a dC=2,6–4,4).

kulík říční (*Charadrius dubius*) C7

Pozorován v období 16. 4. 1996 (2 páry tok, M. Foral) až 16. 8. 1994 (4 ex.) v počtu 1–4 ex. Přímou na lokalitě nehnízdí, hnízdění zjištěno na poli severozápadně od lokality, kde v roce 1998 hnízdily dva páry.

čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) D12

Zastižena mezi 6. 3. 1997 (1 ex.) a 16. 9. 1995 (1 ex., P. Vondráček) v počtu 1–50 ex., 8. 4. 1996, 50 ex. Přímou na lokalitě nehnízdí, hnízdění zjištěno na stejné lokalitě jako v případě předchozího druhu, kde v roce 1998 hnízdily rovněž dva páry.

bekasína otavní (*Gallinago gallinago*)

Sám jsem tento druh nepozoroval, zastižena dvakrát v roce 1994. 27. 3., 1 ex. (R. Glavatý) a 14. 4., 1 ex. (M. Foral).

sluka lesní (*Scolopax rusticola*)

Celkem pozorována čtyřikrát, 8. 4. 1996, 2 ex. (A. Pečinka), 10. 4. 1997, 1 ex., 25. 7. 1997, 1 ex. a 27. 3. 1994, 1 ex. (R. Glavatý).

břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)

Zastižen jen jednou, 25. 5. 1996, 1 ex.

vodouš rudonohý (*Tringa totanus*) C3

V roce 1998 se na rybníce zdržovali 1–2 ex. mezi 7. 4. a 27. 6., jednou byl pozorován zpívající samec, hnízdění je tedy pravděpodobné, nebyly však pozorovány žádné další projevy hnízdění. Přesto je velmi pravděpodobné, že v roce 1998 hnízdil přímo na lokalitě nebo v jejím blízkém okolí jeden pár. Podobně pozorován v roce 1994, kdy byl pozorován 14. 4. pár v toku (M. Foral) a 21. 4. a 16. 5. dva páry (J. Pospíšil).

vodouš bahenní (*Tringa glareola*)

Pozorován jednou, 29. 4. 1998, 2 ex.

pisík obecný (*Actitis hypoleucos*) C3

Pozorován mezi 25. 4. 1995, 2 ex. a 27. 6. 1998, 2 ex. V roce 1998 se na rybníce zdržovali 1–2 ex. mezi 20. 4. a 27. 6., jednou byl pozorován varující samec, hnízdění tedy

není vyloučeno, nebyly však pozorovány žádné další projevy hnízdění. Navíc je možné, že se jednalo o jedince pocházející z řeky Opavy, kde tento druh běžně hnízdí.

racek malý (*Larus minutus*)

Pozorován jednou, 22. 5. 1998, 1 ex.

racek chechtavý (*Larus ridibundus*) D16

Pozorován mezi 6. 3. 1995, 1 ex. a 6. 11. 1994, 27 ex. v počtu 1–1700 ex. 9. 4. 1996, 1700 ex. (J. Pospíšil). V roce 1998 zde hnízdilo pouze 60 párů v jedné kolonii, přitom v roce 1995 bylo nalezeno 197 obsazených hnízd, v letech 1994–1997 zde hnízdilo 100–250 párů (dRR=52–216 a dC=26–109), přičemž kolonie pozvolna narůstala. Pokles v roce 1998 je dán parně záplavami v předešlém roce, kdy došlo ke změnám v porostu rybníka a byla vyplavena stará hnízda.

racek bouřní (*Larus canus*)

V době výzkumu nezastížen, byl však pozorován 25. 9. 1993, 1 ex.

rybák bahenní (*Chlidonias hybridus*)

Sám jsem jej zastihl jen jednou, 12. 5. 1996, 2 ex. Pozorován rovněž 20. 5. 1997, 2 ex. (M. Foral).

rybák černý (*Chlidonias niger*)

Pozorován jednou, 22. 6. 1998, 2 ex.

holub hřivnáč (*Columba palumbus*) D15

Pozorován mezi 17. 4. 1995 (5 ex.) a 30. 9. 1994 (1 ex.) v počtu 1–6 ex. V roce 1998 zde nehnízdil, hnízdění zjištěno pouze v roce 1995, a to jednoho páru (dL=0,8).

kukačka obecná (*Cuculus canorus*) C4

Běžně se vyskytuje v porostech v okolí rybníků, pozorována mezi 25. 4. 1995, 1 ex. (R. Glavatý) a 15. 6. 1997, 1 ex. v počtu 1–2 ex. V roce 1998 na lokalitě hnízdil jeden pár.

puštíček obecný (*Strix aluco*)

Zastížen pouze jednou, 27. 2. 1995, 1 ex. na hrázi rybníka.

rorýs obecný (*Apus apus*)

Pozorován často při lovu potraviny nad rybníky a při přeletech nad lokalitou mezi 7. 5.

1995 (8 ex.) a 15. 6. 1997 (15 ex.) v počtu 1–20 ex. 9. 5. 1995, 20 ex.

ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

Pozorován mezi 27. 3. 1998, 1 ex. a 28. 10. 1995, 1 ex. v počtu 1–2 ex. 22. 6. 1998, 2 ex.

Hnízdil nedaleko lokality v břehu řeky Opavy.

žluna šedá (*Picus canus*)

Zastižena dvakrát, 28. 4. 1996, 1 ex. a 6. 3. 1997, 1 ex. Na lokalitě nehnízdí.

žluna zelená (*Picus viridis*)

Zastižena dvakrát, 3. 4. 1994, 1 ex. a 28. 3. 1998, 1 ex. Na lokalitě nehnízdí.

strakapoud velký (*Dendrocopos major*) D16

Vyskytuje se běžně v průběhu celého roku v počtu 1–2 ex., na lokalitě hnízdilo v roce 1998 šest párů (dL=2,2 a dH=5,3).

strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*)

Zastižen dvakrát, 27. 1. 1995, samec a 6. 3. 1997, 1 ex. Dále se zdržoval v okolí lokality, na lokalitě nehnízdí, pravděpodobně však hnízdí v těsném okolí (Loděnice u Děhylova).

strakapoud malý (*Dendrocopos minor*) C4

Pozorován mezi 14. 4. 1998, 1 ex. a 9. 9. 1995, 1 ex. V roce 1998 hnízdily na lokalitě dva páry (dL=0,8 a dH=1,8).

skřivan polní (*Alauda arvensis*)

Pozorován mezi 23. 2. 1997, 2 ex. a 11. 5. 1997, 1 zpěv, zejména při zpěvu nad rybníkem. Na lokalitě nehnízdí, běžně hnízdí na okolních polích.

vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)

Pozorována mezi 14. 4. 1998, 2 ex. a 26. 5. 1998, 4 ex. v počtu 1–26 ex. 9. 5. 1995, 26 ex. Na lokalitě nehnízdí.

jiříčka obecná (*Delichon urbica*)

Pozorována mezi 25. 4. 1995, 14 ex. a 20. 8. 1998, 1 ex. v počtu 1–30 ex. 5. 8. 1994, 30 ex. Na lokalitě nehnízdí, nejbližší hnízdí v Martinově.

linduška luční (*Anthus pratensis*)

Pozorována jednou, 19. 10. 1997, 14 ex. na tahu.

konipas luční (*Motacilla flava*)

Pozorován v roce 1994 v těsném okolí lokality na řece Opavě, kde hnízdily dva páry. (R. Glavatý), v roce 1995 hnízdil jeden pár při potoce Jasénka. Na lokalitě nehnízdí.

konipas horský (*Motacilla cinerea*)

Zastižen jen jednou, 10. 8. 1994, 2 ex. (R. Glavatý).

konipas bílý (*Motacilla alba*) D12

Pozorován mezi 19. 2. 1995, 2 ex. a 21. 9. 1997, 2 ex. v počtu 1–140 ex. 20. 9. 1997, 140 ex. V roce 1998 hnízdily na lokalitě dva páry, stejně tak v roce 1997 (dH=3,5).

střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) C4

Pozorován v průběhu celého roku, v okolí rybníka hnízdily v roce 1998 dva páry (dL=0,8 a dH=1,8).

pěvuška modrá (*Prunella modularis*) C4

Pozorována mezi 18. 4. 1997 (1 zpěv) a 12. 6. 1994 (1 ex.). V roce 1998 hnízdilo na lokalitě šest párů (dL=2,2, dH=3,5 a dR=0,5).

červenka obecná (*Erithacus rubecula*) C4

Pozorována mezi 27. 3. 1997 (1 zpěv.) a 30. 9. 1994 (1 ex., R. Glavatý). V roce 1998 zde hnízdilo 16 párů (dL=5,2 a dH=15,8).

slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) C4

Pozorován mezi 28. 4. 1996 (1 zpěv) a 13. 6. 1997 (1 zpěv). V roce 1998 zde hnízdil jeden pár, stejně v roce 1997 a 1996 (dH=1,8).

rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)

Pozorován dvakrát mezi 25. 4. 1995 (1 ex.) a 28. 3. 1998 (1 ex.). Na lokalitě nehnízdí.

bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*) D14

Pozorován v roce 1998 mezi 17. 5. a 28. 6., hnízdily zde tři páry (dU=6,4). V roce 1994 na lokalitě hnízdil pravděpodobně jeden pár (R. Glavatý).

kos černý (*Turdus merula*) D15

Pozorován v průběhu celého roku v počtu 1–29 ex. 27. 1. 1995, 29 ex. V roce 1998 zde hnízdilo 14 párů (dL=5,2 a dH=12,3).

drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

Pozorován celkem čtyřikrát mezi 15. 1. 1998 (1 ex.) a 26. 5. 1998 (2 ex.) v počtu 1–2 ex. Na lokalitě nehnízdí, hnízdění zaznamenáno nedaleko na Vinné hoře u Hlučína.

drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) D15

Pozorován mezi 6. 3. 1997 (1 zpěv) a 22. 11. 1996 (1 ex.) v počtu 1–3 ex. V roce 1998 zde hnízdilo devět párů (dL=6 a dH=1,8).

drozd cvrčala (*Turdus iliacus*)

Zastižen jen jednou, 3. 4. 1994 pozorováno smíšené hejno celkem 200 ex. spolu s *T. philomelos*.

drozd brávník (*Turdus viscivorus*)

Zastižen celkem třikrát mezi 6. 3. 1997 (1 ex.) a 8. 4. 1996 (2 ex.). Na lokalitě nehnízdí, hnízdění zaznamenáno nedaleko v Bobrovnickém lese.

cvrčilka zelená (*Locustella naevia*) C4

Pozorována mezi 28. 4. 1994 (1 zpěv) a 10. 6. 1995 (1 zpěv). V roce 1998 zaznamenáno hnízdění dvou párů (dR=1,1).

cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*) C4

Hojnější než předchozí druh, pozorována mezi 6. 5. 1998 (1 zpěv) a 14. 6. 1997 (1 zpěv). V roce 1998 hnízdilo na lokalitě pět párů (dR=1,1, dH=1,8, dL=0,8 a dU=2,1).

cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*) C4

V roce 1994 zaznamenána jednou, 10. 6., 1 zpěv (R. Glavatý), podobně v roce 1995 (30. 6., 2 zpěv, M. Foral) a 1996 (3. 5., 1 zpěv, M. Foral), pak až v roce 1998 mezi 26. 5. (1 zpěv) a 29. 6. (1 zpěv). Na lokalitě hnízdí jeden pár (dR=0,5).

rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*) C4

Pozorován mezi 25. 4. 1995 (1 zpěv, R. Glavatý) a 12. 6. 1994 (1 zpěv, R. Glavatý).

V roce 1998 hnízdilo na lokalitě šest párů (dR=3,2).

rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) D15

Nejhojnější z rákosníků, pozorován mezi 29. 4. 1998 (1 zpěv) a 6. 8. 1996 (1 ex.). V roce 1998 hnízdilo na lokalitě 33 párů (dR=13,4, dH=5,3, dL=2,2 a dU=4,3).

rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*) D15

Pozorován mezi 29. 4. 1998 (1 zpěv) a 29. 5. 1998 (1 zpěv) v počtu 1–2 ex. V roce 1998 hnízdilo na lokalitě devět párů (dR=4,8).

rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*) C4

Pozorován mezi 29. 4. 1998 (1 zpěv) a 15. 6. 1997 (1 zpěv), v roce 1998 zaznamenáno hnízdění čtyř párů, v roce 1997 tři párů (dR=1,6–2,2).

sedmihlásek hajní (*Hippolais icterina*) C4

Pozorován mezi 6. 5. 1994 (1 zpěv) a 26. 5. 1998 (1 zpěv). Hnízdil zde jeden pár v roce 1998, stejně i v předchozích letech (dL=0,8).

pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*) C4

Zjištěna pouze dvakrát, 7. 5. 1995, 1 zpěv a 14. 9. 1997, 1 ex. Na lokalitě nehnízdí.

pěnice hnědokřídlá (*Sylvia communis*) C4

Pozorována mezi 25. 4. 1994 (1 zpěv, R. Glavatý) a 12. 6. 1994 (1 zpěv). V roce 1998 hnízdilo na lokalitě devět párů (dR=1,1, dH=1,8, dL=2,3 a dU=6,4).

pěnice slavíková (*Sylvia borin*) C4

Pozorována mezi 29. 5. 1998 (1 zpěv) a 15. 6. 1998 (1 zpěv), hnízdily zde dva páry (dL=0,8 a dH=1,8).

pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) D15

Pozorována mezi 26. 3. 1998 (1 zpěv) a 6. 8. 1996 (2 zpěv). V roce 1998 zaznamenáno hnízdění 36 párů (dL=12,7, dH=29,8 a dR=1,1).

budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*) C4

Pozorován mezi 28. 4. 1996 (1 zpěv) a 7. 6. 1998 (1 zpěv). Hnízdil zde jeden pár (dL=0,8).

budníček menší (*Phylloscopus collybita*) D12

Pozorován mezi 3. 4. 1994 (2 zpěv) a 19. 10. 1997 (1 zpěv). V roce 1998 bylo zaznamenáno hnízdění 22 párů (dL=6,7 a dH=22,8).

budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) C4

Pozorován mezi 15. 4. 1994 (1 zpěv) a 12. 6. 1994 (2 zpěv, R. Glavatý). V roce 1998 hnízdily na lokalitě dva páry (dL=0,8 a dH=1,8), podobně i v předchozích letech.

králíček obecný (*Regulus regulus*)

Celkem zastížen třikrát, 15. 4. a 27. 4. 1995 (1 zpěv) a 6. 11. 1994 (2 ex., R. Glavatý). Na lokalitě nehnízdí.

lejsek šedý (*Muscicapa striata*) C4

Pozorován mezi 29. 5. 1998 (1 zpěv) a 3. 8. 1997 (1 ex.). V roce 1998 zjištěno hnízdění jednoho páru (dL=0,8).

lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) D16

Pozorován mezi 20. 4. 1998 (1 zpěv) a 4. 6. 1994 (1 zpěv, R. Glavatý), v roce 1998 zjištěno osm hnízdících párů (dL=0,8 a dH=12,3).

mlynařík dlouhoocasý (*Aegithalos caudatus*) C4

Pozorován celoročně v počtu 1–10 ex. 2. 1. 1995 (10 ex.). V roce 1998 hnízdily na lokalitě dva páry (dL=0,8 a dH=1,8).

sýkora babka (*Parus palustris*) C4

Pozorována mezi 19. 2. 1995 (1 ex.) a 6. 11. 1994 (3 ex.) v počtu 1–5 ex. 25. 3. 1995, 5 ex. V roce 1998 zjištěno hnízdění tří párů (dL=1,5 a dH=1,8).

sýkora lužní (*Parus montanus*) C4

Pozorována mezi 2. 1. 1995 (1 ex.) a 21. 5. 1998 (1 ex.). V roce 1998 zjištěn jeden hnízdící pár (dH=1,8).

sýkora úhelničková (*Parus ater*) C4

Pozorována mezi 27. 3. 1998 a 14. 5. 1998, vždy 1 zpěv. V roce 1998 zjištěn jeden pár (dL=0,8).

sýkora modřínka (*Parus caeruleus*) D16

Pozorována celoročně v počtu 1–16 ex. 2. 1. 1995, 16 ex. V roce 1998 hnízdilo na lokalitě 19 párů (dL=6,7 a dH=17,5).

sýkora koňadra (*Parus major*) C4

Pozorována celoročně v počtu 1–20 ex. 27. 1. 1995, 20 ex. V roce 1998 zjištěno hnízdění 22 párů (dL=6,7 a dH=22,8).

brhlík lesní (*Sitta europaea*) D16

Pozorován v průběhu celého roku v počtu 1–3 ex., v roce 1998 zjištěno hnízdění sedmi párů (dL=3 a dH=5,3).

šoupálek dlouhoprstý (*Certhia familiaris*) D11

Pozorován celoročně v počtu 1–3 ex., v roce 1998 zjištěno hnízdění tří párů (dL=1,5 a dH=1,8).

šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*)

Pozorován jen jednou, 25. 3. 1995, 1 ex.

moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) D11

Pozorován mezi 15. 4. 1995 (1 ex.) a 10. 6. 1995 (1 ex.). V roce 1998 zaznamenáno hnízdění dvou párů (dH=3,5).

žluva hajní (*Oriolus oriolus*) C4

Pozorována mezi 17. 5. 1997 (1 zpěv) a 12. 6. 1994 (1 zpěv). V roce 1998 hnízdily na lokalitě dva páry (dL=1,5).

ťuhák obecný (*Lanius collurio*)

Zastižen dvakrát, 12. 6. 1994 (1 ex., R. Glavatý), 6. 8. 1996 pozorování dva samci a dva mladí jedinci. Na lokalitě nehnízdí.

ťuhák šedý (*Lanius excubitor*)

Zastižen dvakrát, 19. 2. 1995, 1 ex. a 13. 12. 1996, 1 ex. V roce 1996 pozorován 1 ex. 16.

5. (M. Foral). Na lokalitě nehnízdí.

sojka obecná (*Garrulus glandarius*)

Pozorována celoročně v počtu 1–7 ex. 2. 1. 1995, 7 ex. V roce 1998 zjištěn jeden pár (dH=1,8).

straka obecná (*Pica pica*)

Pozorována čtyřikrát mezi 19. 2. 1995 (3 ex.) a 14. 9. 1997 (2 ex.) v počtu 2–3 ex. Na lokalitě nehnízdí, nejbližší hnízdí v Martinově a na Vinné hoře u Hlučína.

kavka obecná (*Corvus monedula*) a **havran polní** (*Corvus frugilegus*)

Oba druhy hojně pozorovány ve smíšených hejnech na okolních polích v zimních měsících.

vrána obecná šedá (*Corvus corone cornix*)

Pozorována pouze jednou, 8. 4. 1995, 1 ex. Nejbližší hnízdiště se nalézá na loukách mezi Jilešovicemi a Kozmicemi.

krkavec velký (*Corvus corax*)

Pozorován pětkrát mezi 19. 2. 1998 (1 ex.) a 18. 9. 1997 (1 ex.). Na lokalitě nehnízdí, hnízdění prokázáno v Bobrovnickém lese.

špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) D16

Pozorován mezi 28. 2. 1998 (20 ex.) a 14. 9. 1997 (50 ex.) v počtu 1–200 ex. 29. 4. 1998 nocovalo v rákosinách 200 ex. V roce 1998 zjištěno hnízdění 12 párů (dL=3,7 a dH=12,3).

vrabec polní (*Passer montanus*)

Zastižen dvakrát, 6. 3. 1995, 1 ex. a 2. 6. 1996, 1 ex. Na lokalitě nehnízdí, běžně však hnízdí nedaleko lokality v Martinově.

pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) D16

Pozorována celoročně v počtu 1–5 ex. V roce 1998 zaznamenáno hnízdění 16 párů (dL=4,5 a dH=17,5).

pěnkava jikavec (*Fringilla montifringilla*)

Zastižena jednou, 23. 9. 1994, 18 ex. (R. Glavatý).

zvonohlík zahradní (*Serinus serinus*)

Pozorován jen jednou, 28. 3. 1998, 1 zpěv. Na lokalitě nehnízdí, hnízdí běžně v těsném okolí lokality v Martinově.

zvonek zelený (*Carduelis chloris*)

Pozorován mezi 2. 1. 1995 (7 ex.) a 16. 10. 1997 (1 ex.) v počtu 1–7 ex. Na lokalitě nehnízdí, běžně hnízdí nedaleko v Martinově.

stehlík obecný (*Carduelis carduelis*)

Zastižen dvakrát, 12. 6. 1994, 3 ex. (R. Glavatý) a 15. 4. 1995, 2 ex. Na lokalitě nehnízdí, stejně jako oba předchozí druhy hnízdí běžně v nedalekém Martinově.

čížek lesní (*Carduelis spinus*)

Pozorován mezi 21. 10. 1995 (10 ex.) a 26. 3. 1998 (4 ex.) v počtu 2–45 ex. 2. 1. 1995, 45 ex.

konopka obecná (*Carduelis cannabina*)

Pozorována jednou, 30. 9. 1994, 2 ex. (R. Glavatý). Nejblíže hnízdí v Martinově.

hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*)

Pozorován běžně mezi 6. 11. 1994 (3 ex., R. Glavatý) a 7. 4. 1994 (2 ex., R. Glavatý) v počtu 2–3 ex.

dlask tlustozubý (*Coccothraustes coccothraustes*) C4

Pozorován mezi 7. 4. 1998 (3 zpěv) a 15. 6. 1997 (1 ex.) v počtu 1–10 ex. 15. 4. 1995, 10 ex. V roce 1998 bylo zjištěno devět hnízdících párů (dL=3 a dH=8,8).

strnad obecný (*Emberiza citrinella*) D12

Pozorován v průběhu celého roku v počtu 1–20 ex. 2. 1. 1995, 20 ex. V roce 1998 zjištěno hnízdění devíti párů (dL=5,2 a dH=3,5).

strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*) D12

Pozorována mezi 3. 4. 1994 (1 ex.) a 30. 9. 1994 (3 ex., R. Glavatý). V roce 1998 na lokalitě hnízdilo 12 párů (dR=5,9 a dU=2,1).

Diskuse

Ornitocenózy jednotlivých biotopů v roce 1998

Pomocí metody mapování hnízdních okrsků jsem v roce 1998 zjistil hnízdění 61 druhů ptáků v celkovém počtu 443 párů. Vzhledem k tomu, že jsem sledoval území s odlišnými biotopy, zabývám se jejich ornitocenózami zvlášť. Přehled zjištěných kvantitativních charakteristik je uveden v tabulce 1.

Celková zjištěná denzita ptáků na lokalitě byla 68 páru na 10 ha v přepočtu na rozlohu celého zkoumaného území. V tomto případě byl jako dominantní zjištěn racek chechtavý, pěnice černohlavá, rákosník zpěvný, sýkora koňadra a budníček menší.

Ornitocenóza lesního porostu

V lesních porostech lokality (nebyly zde započítány břehové porosty rybníka) jsem zjistil hnízdění celkem 122 párů 31 druhů, což představuje denzitu 91 párů na 10 ha.

Dominantní byla pěnice černohlavá, sýkora koňadra, sýkora modřinka, budníček menší, drozd zpěvný, strnad obecný, kos černý a červenka obecná. Zjištěné denzity jednotlivých druhů odpovídají údajům z literatury (Šťastný et al. 1996). Při srovnání s ornitocenózou lesního porostu na nedaleké Vinné hoře (Kočvara 1999) jsou výsledné denzity jednotlivých druhů velmi podobné, případně nižší. Velmi podobné je rovněž druhové složení ornitocenózy a dominance jednotlivých druhů.

Ornitocenóza břehových porostů rybníka

V břehových porostech rybníka (zde byly zahrnuty převážně dubové porosty na hrázích rybníka) hnízdilo celkem 129 párů 31 druhů při denzitě 226 párů na 10 ha.

Dominantní byla pěnice černohlavá, sýkora koňadra, budníček menší, pěnkava obecná, sýkora modřinka, červenka obecná, špaček obecný, lejsek bělokrký a kos černý. V případě pěnice černohlavé je denzita 30 párů na 10 ha porostu nejvyšší údaj ve srovnání se Šťastným et al (1996). Někteří další autoři však uvádějí i vyšší denzity. V roztroušených lesních

porostech v okolí Vinné hory jsem zaznamenal 28 párů na 10 ha (Kočvara 1999). V rámci Evropy dosahují denzity tohoto druhu až 80 párů na 10 ha, běžně je maximum okolo 40 párů na 10 ha, a to ve vhodných biotopech (Hagemeijer & Blair 1997). Na území ČR zjistil např. Weidinger (2000) v pobřežních porostech denzitu 68 párů na 10 ha.

Podobně i hnízdní denzita 23 párů na 10 ha v případě sýkory koňadry a budníčka menšího patří k největším zjištěným hustotám (Šťastný et al 1996). Pykal (1988) však v případě budníčka menšího uvádí denzitu z různověkových porostů až 41 párů na 10 ha, v případě sýkory koňadry pak jen 12 párů na 10 ha.

Ornitocenóza rákosových porostů

V rákosových porostech rybníka bylo zjištěno celkem 185 párů 31 druhů, což představuje denzitu 135 párů na 10 ha. Mezi druhy hnízdící v rákosinách jsem započítal i všechny vodní ptáky, kteří si v tomto porostu staví svá hnízda.

Dominantní byl racek chechtavý, rákosník zpěvný, kopřivka obecná, strnad rákosní a kachna divoká. Zjištěné denzity jednotlivých druhů odpovídají údajům z literatury (Šťastný et al. 1996). Vysoká denzita rákosníka zpěvného ve srovnání s rákosníkem obecným je dána charakterem biotopu, kde převládají zejména terestrické porosty rákosin, často s kopřivami (*Urtica* spp.) a podmáčené porosty rákosin tvoří pouze malou část celkové rozlohy tohoto biotopu. Podobnou skutečnost, tj. nárůst populace rákosníka zpěvného při vysychání a následném rozšiřování ruderalních rostlin uvádí Ševčík (1997). Vysokou početnost rákosníka zpěvného lze pozorovat i v případě Hlaváče & Hříbka (1985), kteří v terestrickém porostu Úvalenských luk rákosníka obecného dokonce vůbec nezaznamenali. V případě obou autorů pak byla početnost dalšího druhu, rákosníka proužkovaného, mnohem vyšší, než na mnou zkoumané lokalitě.

Ornitocenóza úhorovitých biotopů

Zvláště jsem hodnotil ornitocenózu ochranného pásma rezervace. V tomto biotopu hnízdilo celkem 11 párů šesti druhů při denzitě 23 párů na 10 ha. Dominantní byly všechny zjištěné druhy v tomto pořadí: pěnice hnědokřídlá, bramborníček černohlavý, rákosník zpěvný, strnad rákosní, cvrčilka říční a chřástal polní. Zjištěné denzity jednotlivých druhů odpovídají údajům z literatury (Šťastný et al. 1996).

Závěr

V letech 1994–1998 bylo na zkoumané lokalitě zaznamenáno celkem 124 druhů ptáků. Z toho zde 53 druhů pravidelně hnízdilo. U devíti druhů bylo zjištěno nepravidelné hnízdění, v případě vodouše rudonohého není hnízdění vyloučeno. Dalších 19 druhů hnízdilo v blízkém okolí lokality a 22 druhů bylo zastiženo pouze na tahu. Šest druhů se vyskytuje běžně po větší část roku aniž by hnízdilo a 14 druhů bylo zastiženo zejména v nehnízdícím období.

K nejcennějším zjištěním patří hnízdění ohrožených a vzácných druhů jako je potápka malá, potápka roháč, potápka černokrká, moták pochop, chřástal vodní, strakapoud malý, lejsek šedý, moudivláček lužní, bramborníček černohlavý, zejména však bukač velký, čírka modrá, chřástal kropenatý, chřástal polní a cvrčilka slavíková. Pravděpodobné je rovněž hnízdění vodouše rudonohého. K zajímavým zjištěním patří pozorování z 15. 8. 1995, kdy byl zjištěn pár potápky malé se čtyřmi několikadenními mláďaty. Za cenná považují pozorování potápky rudokrké, volavky bílé, volavky červené, motáka lužního, bekasíny otavní, sluky lesní, břehouše černoocasého, vodouše bahenního, rybáka bahenního, rybáka černého, drozda cvrčaly a pěnkavy jikavce. V roce 1998 byla navíc na hrázích rybníka zjištěna vysoká denzita hnízdní ornitocenózy (226 párů na 10 ha). V rámci jednotlivých druhů byly vysoké hnízdní denzity v tomto biotopu zaznamenány u pěnice černohlavé (30 párů na 10 ha lesa), sýkory koňadry a budníčka menšího (23 párů na 10 ha lesa), vysoká denzita byla rovněž zjištěna v případě sýkory modřinky (18 párů na 10 ha) a červenky obecné (16 párů na 10 ha). V rámci rákosových porostů byla největší denzita zaznamenána u

racka chechtavého (52 párů na 10 ha), rákosníka zpěvného (13 párů na 10 ha) a kopřivky obecné (10 párů na 10 ha).

V případě bukače velkého se s vysokou pravděpodobností jedná o jedince z nedalekého Heřmanského stavu, kde se tento druh početně vyskytuje. V této souvislosti se zde může objevit také bukáček malý (*Ixobrychus minutus*) a slavík modráček středoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*), který od roku 2001 hnízdí nedaleko lokality, v okolí potoka Jasénka u Hlučína. Výskyt není vyloučen ani v případě sýkořice vousaté (*Panurus biarmicus*), rovněž početně hnízdící na Heřmanském stavu.

Poděkování

Sepsání této práce bylo podpořeno grantem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MSM 153100012). Rád bych poděkoval dr. K. Weidingerovi za připomínky k textu a úpravě a P. Vondráčkovi a R. Glavatému za poskytnutí jejich pozorování, která přispěla ke zpřesnění výsledků.

Literatura

- H a g e m e i j e r E. J. M. & B l a i r M. J. (eds.) (1997): The EBCC Atlas of European Breeding birds: Their Distribution and Abundance. 903 pp., T & AD Poyser, London.
- H l a v á č V. & H ř í b e k M. (1985): Kvantitativní a kvalitativní složky avifauny lokality Úvalenské louky u Opavy. – Čas. Slez. Muz. Opava, 34: 257–268.
- H u d e c K. et al. (1994). Fauna ČR a SR. Ptáci 1. 671 pp., Academia, Praha.
- J a n d a J. & Ř e p a P. (1986): Metody kvantitativního výzkumu v ornitologii. 157 pp., SZN, Praha.
- J u ř í k R. (1995): Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 5. Pozorování v roce 1994. – Acrocephalus, 16: 34–57.
- (1997a): Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 6. Pozorování v roce 1995. – Acrocephalus, 17: 14–41.
- (1997b): Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 7. Pozorování v roce 1996. – Acrocephalus, 17: 41–62.
- P o l á š e k Z. (2000a): Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 8. Pozorování v roce 1997. – Acrocephalus, 18: 32–55.
- (2000b): Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 9. Pozorování v roce 1998. – Acrocephalus, 18: 56–74.
- K o č v a r a R. (in litt.): Ptáci nivy řeky Opavy. (Bakalářská práce). Ostravská Univerzita, Fakulta přírodovědecká, 1999, 83 pp., Ostrava.
- P y k a l J. (1988): Ptačí společenstva v různých typech rozptýlené zeleně. pp. 129–151. In Pěvci 1988, 176 pp., Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského, Přerov.
- Š e v č í k M. (1997): Proměny hnízdní ornitocenózy mokřadu Bašňov. – Zprávy MOS, 55: 125–139.
- Š ť a s t n ý K., B e j č e k V. & H u d e c K. (1996): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989. 457 pp., Nakladatelství a vydavatelství H&H, Jinočany.
- W e i d i n g e r K. (2000): The breeding performance of Blackcap *Sylvia atricapilla* in two types of forest habitat. – Ardea, 88: 225–233.

Summary

In 1994–1998 author studied avifauna of Štěpán pond near Ostrava-Martinov during whole year with special attention to breeding birds. In 1998 author used mapping method for exact determination of breeding densities of birds. Totally 124 species of birds were observed, 53 of them were regular breeders. In nine species were breeding occasionally and in one species breeding was not eliminated. Next 19 species bred in locality surroundings, 22 species were observed on migration, six were often observed during whole year but do not breed and 14 were most the winter hosts.

As most valuable can be considered breeding of rare and threatened species like Little Grebe (*Tachybaptus ruficollis*), Great Crested Grebe (*Podiceps cristatus*), Black-necked Grebe (*Podiceps nigricollis*), Marsh Harrier (*Circus aeruginosus*), Water Rail (*Rallus aquaticus*), Lesser Spotted Woodpecker (*Dendrocopos minor*), Spotted Flycatcher (*Muscicapa striata*), Penduline Tit (*Remiz pendulinus*), Stonechat (*Saxicola torquata*), in particular however Bittern (*Botaurus stellaris*), Garganey (*Anas querquedula*), Spotted Crake (*Porzana porzana*), Corncrake (*Crex crex*) and Savi`s Warbler (*Locustella luscinioides*). Probably is breeding of Redshank (*Tringa totanus*). Very interesting is observation of pair with young of Little Grebe on 15. 8. 1995. Valuable is observation of Red-necked Grebe (*Podiceps grisegena*), Great White Egret (*Egretta alba*), Purple Heron (*Ardea purpurea*), Montagu`s Harrier (*Circus pygargus*), Snipe (*Gallinago gallinago*), Woodcock (*Scolopax rusticola*), Black-tailed Godwit (*Limosa limosa*), Wood Sandpiper (*Tringa glareola*), Whiskered Tern (*Chlidonias hybridus*), Black Tern (*Chlidonias niger*), Redwing (*Turdus iliacus*) and Brambling (*Fringilla montifringilla*).

In 1998 was recorded high breeding density of birds on pond dam (226 pairs per 10 ha). In particular species was recorded high breeding density (30 pairs per 10 ha) in Blackcap (*Sylvia atricapilla*) and 23 pairs per 10 ha in Chiffchaff (*Phylloscopus collybita*) and Great Tit (*Parus major*) in this biotope, high breeding densities were found in Blue Tit (*Parus caeruleus*) (18 pairs per 10 ha) and Robin (*Erithacus rubecula*) (16 pairs per 10 ha). In Reed

were the highest density found in Black-headed Gull (*Larus ridibundus*) (52 pairs per 10 ha), Marsh Warbler (*Acrocephalus palustris*) (13 pairs per 10 ha) and Gadwall (*Anas strepera*) (10 pairs per 10 ha).

Adresa autora: Radim Kočvara

Ornitologická laboratoř PFF UP

tř. Svobody 26

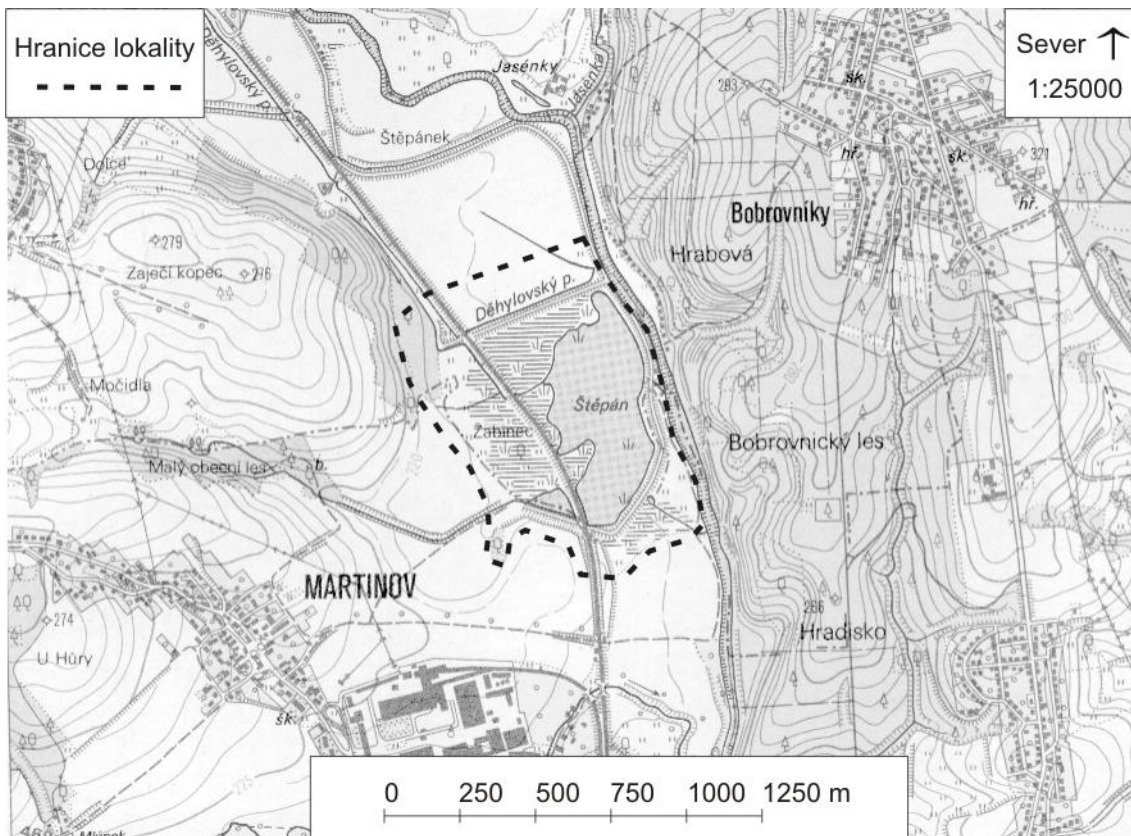
771 46 Olomouc

email: burunduk@seznam.cz

http://www.zoologie.upol.cz/phd_studies.htm

Obr. 1: Hranice zkoumaného území

Fig. 1: Localization of the study area

Tabulka č. 1: Přehled zjištěných kvantitativních údajů v roce 1998. „P“ představuje počet párů, „d“ hnízdní denzitu v přepočtu na 10 ha příslušného biotopu (**dR** představuje denzitu vodních ptáků přepočtenou na rozlohu rákosin rybníka a **dC** denzitu přepočtenou na rozlohu celého rybníka) a „D“ dominanci.

Table 1: A list of found species and quantitative data in 1998. „P“ is number of breeding pairs, „d“ is the breeding density per 10 ha of breeding biotope (**dR** is density of water species only per reed area and **dC** is density per whole pond area) and „D“ is the dominance.

Kvantitativní charakteristiky v roce 1998																					
Druh	Celé území			Jednotlivé biotopy																	
	P	d	D	Rákosiny a rybník				Porost hrází			Lesní porost			Úhory							
				P	D	dR	dC	P	d	D	P	d	D	P	P	D					
<i>T. ruficollis</i>	4	0,6	0,9	4	2,2	3,5	1,7														
<i>P. cristatus</i>	2	0,3	0,5	2	1,1	1,7	0,9														
<i>P. nigricollis</i>	2	0,3	0,5	2	1,1	1,7	0,9														
<i>B. stellaris</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,9	0,4														
<i>C. olor</i>	2	0,3	0,5	2	1,1	1,7	0,9														
<i>A. strepera</i>	12	1,9	2,7	12	6,5	10,4	5,2														
<i>A. platyrhynchos</i>	10	1,5	2,3	10	5,4	8,6	4,4														
<i>A. querquedula</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,9	0,4														
<i>A. ferina</i>	3	0,5	0,7	3	1,6	2,6	1,3														
<i>A. fuligula</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,9	0,4														
<i>C. aeruginosus</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,5															
<i>P. colchicus</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,5															
<i>R. aquaticus</i>	3	0,5	0,7	3	1,6	1,6															
<i>P. porzana</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,5															
<i>C. crex</i>	3	0,5	0,7	2	1,1	1,1													1	2,1	9,1
<i>G. chloropus</i>	3	0,5	0,7	3	1,6	2,6	1,3														
<i>F. atra</i>	8	1,2	1,8	8	4,3	6,9	3,5														
<i>L. ridibundus</i>	60	9,2	13,5	60	32,4	52,0	26,0														
<i>C. canorus</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,5		1	1,8	0,8	1	0,8	0,8								

<i>D. major</i>	6	0,9	1,4				3	5,3	2,3	3	2,2	2,5		
<i>D. minor</i>	2	0,3	0,5				1	1,8	0,8	1	0,8	0,8		
<i>M. alba</i>	2	0,3	0,5				2	3,5	1,6					
<i>T. troglodytes</i>	2	0,3	0,5				1	1,8	0,8	1	0,8	0,8		
<i>P. modularis</i>	6	0,9	1,4	1	0,5	0,5	2	3,5	1,6	3	2,2	2,5		
<i>E. rubecula</i>	16	2,5	3,6				9	15,8	7,0	7	5,2	5,7		
<i>L. megarhynchos</i>	1	0,2	0,2				1	1,8	0,8					
														27,
<i>S. torquata</i>	3	0,5	0,7										3	6,4 3
<i>T. merula</i>	14	2,2	3,2				7	12,3	5,4	7	5,2	5,7		
<i>T. philomelos</i>	9	1,4	2,0				1	1,8	0,8	8	6,0	6,6		
<i>L. naevia</i>	2	0,3	0,5	2	1,1	1,1								
<i>L. fluviatilis</i>	5	0,8	1,1	2	1,1	1,1	1	1,8	0,8	1	0,8	0,8	1	2,1 9,1
<i>L. luscinoides</i>	1	0,2	0,2	1	0,5	0,5								
<i>A. schoenobaenus</i>	6	0,9	1,4	6	3,2	3,2								
														18,
<i>A. palustris</i>	33	5,1	7,4	25	13,5	13,4	3	5,3	2,3	3	2,2	2,5	2	4,3 2
<i>A. scirpaceus</i>	9	1,4	2,0	9	4,9	4,8								
<i>A. arundinaceus</i>	4	0,6	0,9	4	2,2	2,2								
<i>H. icterina</i>	1	0,2	0,2							1	0,8	0,8		
														27,
<i>S. communis</i>	9	1,4	2,0	2	1,1	1,1	1	1,8	0,8	3	2,3	2,5	3	6,4 3
<i>S. borin</i>	2	0,3	0,5				1	1,8	0,8	1	0,8	0,8		
<i>S. atricapilla</i>	36	5,5	8,1	2	1,1	1,1	17	29,8	13,2	17	12,7	13,9		
<i>P. sibilatrix</i>	1	0,2	0,2							1	0,8	0,8		
<i>P. collybita</i>	22	3,4	5,0				13	22,8	10,1	9	6,7	7,4		
<i>P. trochilus</i>	2	0,3	0,5				1	1,8	0,8	1	0,8	0,8		
<i>M. striata</i>	1	0,2	0,2							1	0,8	0,8		

<i>F. albicollis</i>	8	1,2	1,8				7	12,3	5,4	1	0,8	0,8	
<i>A. caudatus</i>	2	0,3	0,5				1	1,8	0,8	1	0,8	0,8	
<i>P. palustris</i>	3	0,5	0,7				1	1,8	0,8	2	1,5	1,6	
<i>P. montanus</i>	1	0,2	0,2				1	1,8	0,8				
<i>P. ater</i>	1	0,2	0,2							1	0,8	0,8	
<i>P. caeruleus</i>	19	2,9	4,3				10	17,5	7,8	9	6,7	7,4	
<i>P. major</i>	22	3,4	5,0				13	22,8	10,1	9	6,7	7,4	
<i>S. europaea</i>	7	1,1	1,6				3	5,3	2,3	4	3,0	3,3	
<i>C. familiaris</i>	3	0,5	0,7				1	1,8	0,8	2	1,5	1,6	
<i>R. pendulinus</i>	2	0,3	0,5	2	1,1	1,1	2	3,5	1,6				
<i>O. oriolus</i>	2	0,3	0,5							2	1,5	1,6	
<i>G. glandarius</i>	1	0,2	0,2				1	1,8	0,8				
<i>S. vulgaris</i>	12	1,9	2,7				7	12,3	5,4	5	3,7	4,1	
<i>F. coelebs</i>	16	2,5	3,6				10	17,5	7,8	6	4,5	4,9	
<i>C.coccothraustes</i>	9	1,4	2,0				5	8,8	3,9	4	3,0	3,3	
<i>E. citrinella</i>	9	1,4	2,0				2	3,5	1,6	7	5,2	5,7	
<i>E. schoeniclus</i>	12	1,9	2,7	11	5,9	5,9							1 2,1 9,1
Celkem	44	68,	100,	18	100,	135,	12	226,	100,	12			23, 100
	3	2	0	5	0	0	9	2	0	2	91,2	100,0	11 4 ,0
Celkem hnízdí		61			31			31			31		6